

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI)

Teksto rašymo vertinimo instrukcija

2011 m. valstybinis brandos egzaminas

VERTINIMO TVARKA

Bendrosios nuostatos

- Vertindami darbus, vertintojai vadovaujasi vertinimo instrukcijoje pateiktais vertinimo kriterijais.
- Kiekvienas darbas įvertinamas ne mažiau kaip du kartus. Viename darbe vertintojai rašo skirtingų spalvų rašikliais.
- Vertinimo lape taškai įrašomi juodu rašikliu atitinkamuose langeliuose. Skaičiai turi būti parašyti įskaitomai ir aiškiai. Suklydus reikia imti naują vertinimo lapą.
- Už atskirus kriterijus vertintojai skiria taškus, kuriuos įrašo tiek į kandidato darbo švarraščio viršelyje esančią lentelę, tiek į vertinimo lapą. Taškai už atskirus kriterijus turi sutapti vertinimo lape ir kandidato darbo švarraščio lentelėje.
- Jei vertinimo metu vertintojas darbe pamato žymę, leidžiančią identifikuoti kandidatą (pvz., parašyta pavardė ar mokykla), darbo toliau nevertina, bet perduoda teksto rašymo dalies kandidatų darbų vertinimo komisijos pirmininkui / vyresniajam vertintojui.
- Iškilus vertinimo problemoms, galutinį sprendimą priima teksto rašymo dalies kandidatų darbų vertinimo komisijos pirmininkas / vyresnysis vertintojas.

Vertinimo eiga

1. Kiekvieną vertinimo dieną vertintojas gauna kandidatų darbus, vertinimo lapus, dienos lapus ir lipdukų lapus.
2. Prieš pradėdamas dirbti vertintojas pirmiausia DIENOS LAPE užrašo savo ID numerį, datą ir pavardę. Po to viršutiniame LIPDUKŲ LAPO KODĄ užklijuoja ant DIENOS LAPO, o lipdukų lape viršutiniame dešiniame kampe užrašo savo pavardę ir ID (kaip ir dienos lape). Pradėdamas vertinti darbą vertintojas klijuoja lipduką ant kandidato darbo nurodytoje švarraščio vietoje ir tos pačios poros lipduką – ant vertinimo lapo. Sugadinęs kurį nors lipduką, vertintojas ima naują kodų lipdukų porą ir klijuoja ant jau priklijuoto kodo viršaus.
3. VERTINIMO LAPE nurodo, kelintą kartą vertinamas darbas: laukelyje VERTINIMAS pažymi (ženklų ✖) atitinkamą langelį – I ar II (I – darbas vertinamas pirmą kartą, II – antrą kartą). Langelis III skirtas teksto rašymo dalies kandidatų darbų vertinimo komisijos pirmininkui, langelis IV (K) – kontrolinį vertinimą atliekančiam vertintojui.
4. Skaitydamas darbą vertintojas **tik paraštėje** žymi klaidas ir trūkumus, po to skiriamus taškus įrašo vertinimo lape ir švarraštyje esančioje lentelėje.
5. Užpildytus vertinimo lapus ir ištaisytus darbus vertintojas saugo atskirai. Įvertinęs visus jam skirtus darbus, vertintojas juos atiduoda teksto rašymo dalies kandidatų darbų vertinimo komisijos pirmininkui / vyresniajam vertintojui, kuris patikrina, ar gerai užpildyti vertinimo lapai, suskaičiuoja darbus ir vertinimo lapus. Jeigu vertintojas nespėja įvertinti jam skirtų darbų iki darbo dienos pabaigos, neįvertintus darbus taip pat atiduoda teksto rašymo dalies kandidatų darbų vertinimo komisijos pirmininkui / vyresniajam vertintojui.
6. **Jeigu darbas vertinamas antrą kartą** ir antrasis darbo vertintojas, matydamas pirmojo vertintojo įrašus kandidato švarraščio lentelėje, pastebi, jog yra **matematinų klaidų**, savo vertinimo rezultatus įrašo tiek švarraštyje esančioje lentelėje, tiek vertinimo lape, tada kandidato darbą su vertinimo lapu atiduoda teksto rašymo dalies kandidatų darbų vertinimo komisijos pirmininkui, kuris savo vertinimus užrašo kandidato darbo švarraščio viršelyje esančioje lentelėje ir naujame vertinimo lape.
7. Jei teksto rašymo pirmojo ir antrojo vertintojo parašyti įvertinimai skiriasi **ne daugiau kaip 3 taškais** ir kiekvieno kriterijaus įvertinimas skiriasi **ne daugiau kaip vienu tašku**, trečiasis vertintojas gali nevertinti šio kandidato darbo, o į trečiajam vertintojui skirtą grafą galutinį taškų skaičių įrašo antrasis vertintojas pagal II vertintojo parašytą įvertinimą. Trečiasis lipdukas į III vertintojui skirtą vietą nėra klijuojamas ir III vertinimo lapas nėra pildomas.
8. Jei teksto rašymo pirmojo ir antrojo vertintojo parašyti įvertinimai skiriasi daugiau **kaip 3 taškais** arba kiekvieno kriterijaus įvertinimas skiriasi **daugiau negu 1 tašku**, kandidato darbą įvertina III vertintojas (teksto rašymo dalies kandidatų darbų vertinimo komisijos pirmininkas). III vertintojas pildo atskirą vertinimo lapą, pažymėdamas, kad tai yra trečiasis vertinimas, ir klijuoja atskirą vertintojo lipduką į III vertintojui skirtą vietą.

Linkime sėkmės!

**Lietuvių kalbos (gimtosios) valstybinio brandos egzamino
teksto rašymo vertinimo kriterijai**

I. A. Samprotavimo rašinio turinio vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
1. Tema, pagrindinė mintis ir ją plėtojantys teiginiai.	8	Tema suvokta. Aiški pagrindinė mintis. Ją plėtojantys teiginiai rodo, kad autorius gerai suvokia problemos esmę ir kontekstą.
	7	
	6	Tema suvokta. Pakankamai ¹ aiški pagrindinė mintis ir ją plėtojantys teiginiai (stinga prasminių akcentų).
	5	
	4	Tema suvokta iš dalies: per siaurai arba per plačiai, esama nukrypimų nuo temos. Nepakankamai ² aiški pagrindinė mintis, neformuluojami teiginiai.
	3	
	2	Tik teksto fragmentai susiję su tema / neaiški pagrindinė mintis.
	1	
	0	Užduotis, tema nesuvokta.
2. Teiginių pagrindimas (argumentavimas). Pastaba. Fakto klaida laikoma argumentavimo trūkumu tais atvejais, kai naikina argumentą (jo esmę) arba kai dėl fakto klaidos argumentas tampa nesvarus.	10	Didžiojoje teksto dalyje remiamasi kultūrine patirtimi. Visi argumentai tinkami ³ ir svarūs ⁴ . Teiginiai išsamiai pagrindžiami ⁵ .
	8	Didžiojoje teksto dalyje remiamasi kultūrine patirtimi. Kultūrinės patirties argumentai tinkami, bent vienas iš jų svarus; socialinės patirties argumentai tinkami ir svarūs. Teiginiai išsamiai pagrindžiami.
	7	
	6	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Didžiojoje teksto dalyje remiamasi kultūrine patirtimi. Kultūrinės patirties argumentai iš esmės tinkami, bet nepakankamai svarūs; socialinės patirties argumentai tinkami ir svarūs. Teiginiai pagrindžiami./ ▪ Didžiojoje teksto dalyje remiamasi socialine patirtimi, argumentai tinkami ir svarūs. Teiginiai pagrindžiami.
	5	
	4	Bent pusėje teksto teiginiai grindžiami remiantis socialine patirtimi. Argumentai tinkami, bet nepakankamai svarūs. Yra kultūrinės patirties užuominų.
	3	
	2	Mažesnėje teksto dalyje stengiamasi tinkamai pagrįsti teiginius; dominuoja bendro pobūdžio aiškinimas.
	1	
	0	Teiginiai nepagrindžiami.
Iš viso	18	

¹ **Pakankamai** [...] – nors ne iki galo aišku, bet užtenka, kad būtų suprasta, – esmė pasakyta.

² **Nepakankamai** [...] – nors užuominų yra, bet jų neužtenka, kad būtų suprasta, – esmės nėra.

³ **Tinkamas** argumentas – tas, kuris pagrindžia teiginį, kuriam yra skirtas. Argumento tinkamumas – jo santykis su konkrečiu teiginiu (teiginys turi atitikti nagrinėjamą problemą – priešingu atveju jį pagrindžiantis argumentas negali būti įskaitytas).

⁴ **Svarus** argumentas – tas, kuris skatina patikėti, paremia ar net verčia priimti tezę (pagrindinę mintį). Argumento svarumas – jo santykis su tema.

⁵ **Išsamus pagrindimas** – tai teiginio ir argumentų tarpusavio ryšių demonstravimas, t. y. pagrįstas ir įtikinamas samprotavimas, o ne argumentų gausa (argumentų turi būti nei per daug, nei per mažai – tiek, kad teiginys būtų įrodytas, kad teze būtų galima patikėti).

I.B. Teksto interpretacijos turinio vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
1. Teksto temos, problemos, idėjos, vertybės.	8	Suvokta interpretuojamo teksto tema / problemos ir idėjos / vertybės. Aiški skaitymo kryptis.
	7	
	6	Suvokta interpretuojamo teksto tema / problemos ir idėjos / vertybės. Nukrypstama nuo skaitymo krypties.
	5	
	4	Interpretuojamo teksto tema / problemos ir idėjos / vertybės suvokta iš dalies. Neaiški, bandoma rinktis skaitymo kryptis.
	3	
	2	Teksto tema / problemos suvoktos paviršutiniškai. Nepasirinkta skaitymo kryptis.
	0	Tekstas nesuvoktas. Pasirinkta skaitymo kryptis prieštarauja teksto prasmei.
2. Interpretacijos pagrindimas: pasirinkti teksto elementai (erdvė, laikas, pasakotojo/ kalbančiojo / veikėjo situacija, veiksmas / vyksmas, meninė kalba, kompozicija) ir kontekstas. <u>Pastaba.</u> Fakto – literatūros istorijos (konteksto) ar teorijos – klaida laikoma interpretacijos trūkumu tais atvejais, kai kenkia interpretacijos pagrindumui.	10	Paisoma interpretuojamo teksto logikos. Išsamiai analizuojami pasirinkti teksto elementai, pakankamai suprasta ir atskleista jų paskirtis. Motyvuotai remiamasi kontekstu (kultūros / epochos, kūrybos / kūrinio ir kt.).
	9	
	8	Paisoma interpretuojamo teksto logikos. Analizuojami pasirinkti teksto elementai, iš esmės suprasta ir atskleista jų paskirtis. Ne visada motyvuotai remiamasi kontekstu.
	7	
	6	Ne visada paisoma interpretuojamo teksto logikos. Analizuojami pasirinkti teksto elementai, bandoma aiškinti jų paskirtį. Kontekstas menkai siejamas su interpretuojamu tekstu.
	5	
	4	Didesnėje teksto dalyje nepaisoma interpretuojamo teksto logikos. Analizuojama remiantis išankstiniu žinojimu / pasirinkti teksto elementai analizuojami fragmentiškai. Minimas kontekstas nesiejamas su interpretuojamu tekstu.
	3	
	2	Nepaisoma interpretuojamo teksto logikos. Bandoma analizuoti tekstą. Minimas kontekstas nesiejamas su interpretuojamu tekstu.
1		
0	Tekstas atpasakojamas.	
Iš viso	18	

Pastaba. Visas rašinys vertinamas nuliu taškų, jei:

- užduotis neatlikta;
- samprotavimo rašinys parašytas **visai kita**, nei nurodyta, tema;
- interpretuojamas **visai kitas**, nei nurodyta, tekstas.

II. Teksto sandaros ir vientisumo vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
Teksto sandara ir vientisumas. <u>Pastaba.</u> Vertinamas visas tekstas. Teksto sandaros ir vientisumo trūkumai nedubliuojami.	8	Tekstas vientisas: Yra visos trys teksto struktūrinės dalys; <ul style="list-style-type: none"> • yra su dėstymu susijusi, viso teksto logikai neprieštaraujanti įžanga; • yra su dėstymu susijusi, viso teksto logikai neprieštaraujanti pabaiga; • išlaikytos tinkamos struktūrinių dalių proporcijos; • tekstas vientisas ir nuoseklus, nėra nemotyvuotų minties šuolių; • teksto skaidymas pastraipomis pagrįstas.
	7	1 teksto vientisumo trūkumas.
	6	2 trūkumai.
	5	3 trūkumai.
	4	4 trūkumai.
	3	5 trūkumai.
	2	6–7 trūkumai.
	1	8–9 trūkumai.
	0	Nepaisoma samprotavimo ⁶ teksto sandaros reikalavimų, dėl trūkumų tekstą sunku suprasti.
Iš viso	8	

III. Kalbinės raiškos vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
Bendrųjų stiliaus reikalavimų laikymasis. <u>Pastabos:</u> 1. Viename sakinyje žymima ne daugiau kaip viena stiliaus ar logikos klaida. 2. Stiliaus, logikos klaidos nedubliuojamos ir laikomos atskiromis klaidomis, tačiau ta pati stilistinio žodyno klaida laikoma viena klaida. 3. Stiliaus ir logikos klaidos skaičiuojamos tik 400 žodžių apimties teksto dalyje.	10	Kalba aiški, logiška, sklandi, tiksli, glausta; nepastebėta ryškių stiliaus trūkumų. Kalbinė raiška atitinka rašymo situaciją ir žanrą. 1 trūkumas.
	9	2 trūkumai.
	8	3 trūkumai.
	7	4–5 trūkumai.
	6	6–7 trūkumai.
	5	8–9 trūkumai.
	4	10–11 trūkumų.
	3	12–13 trūkumų.
	2	14–15 trūkumų.
	1	16–17 trūkumų.
0	18 ir daugiau trūkumų / mintys formuluojamos neaiškiai, didesnę teksto dalį sunku suprasti.	
Iš viso	10	

⁶ Samprotavimas gali būti deducinis, indukcinis arba analoginis.

IV. Kalbos normų laikymosi vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
Rašybos, skyrybos, gramatikos, žodyno taisyklių ir normų laikymasis.		
Pastabos:		
1. Gramatikos ir žodyno klaidomis laikomi normų, nurodytų „Kalbos patarimuose“, „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“, „Didžiųjų kalbos klaidų sąrašė“, pažeidimai.	16	1 klaida.
2. Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidos nedubliuojamos ir laikomos atskiromis klaidomis, išskyrus tuos atvejus, kai	15	2 klaidos.
• taškai nerašomi ant <i>i</i> – laikoma viena klaida visame darbe, tačiau jei taškai nerašomi ant <i>ė</i> – kiekviena klaida atskira;	14	3 klaidos.
• anglišku raidžių rašymas – laikoma viena klaida visame darbe;	13	4 klaidos.
• žodžių kėlimo klaidos – laikoma viena klaida visame darbe.	12	5 klaidos.
3. Ta pati žodyno klaida, pasikartojanti kelis kartus, laikoma viena klaida.	11	6 klaidos.
4. Ta pati žodžių darybos (gr) klaida, pasikartojanti kelis kartus, laikoma vieno tipo klaida, pvz., netaisyklingai vartojamas tas pats priešdėlis. Kitos gramatikos (morfologijos, sintaksės) klaidos nedubliuojamos.	10	7 klaidos.
5. Ta pati rašybos klaida, pasikartojanti kelis kartus, laikoma vieno tipo klaida, kai:	9	8 klaidos.
a) netaisyklingai kelis kartus rašomas tas pats priešdėlis;	8	9 klaidos.
b) netaisyklingai rašoma identiška ta pati šaknis;	7	10 klaidų.
c) netaisyklingai rašoma ta pati priesaga;	6	11 klaidų.
Galūnių rašybos klaidos nedubliuojamos.	5	12 klaidų.
6. Akies klaida laikomas atsitiktinė klaida, kuri darbe nesikartoja, t.y. kitur rašinyje žodis rašomas taisyklingai. Trys akies klaidos laikomos viena raštingumo klaida.	4	13 klaidų.
7. Viena skyrybos klaida laikoma to paties įterpinio neskyrimas, ta pati citatos skyrybos klaida.	3	14 klaidų.
8. Sintaksinės konstrukcijos neišskyrimas arba skyrimas iš vienos pusės laikomas viena klaida.	2	15–16 klaidų.
9. Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidos skaičiuojamos tik 400 žodžių apimties teksto dalyje.	1	17–18 klaidų.
	0	19 ir daugiau klaidų.
Iš viso	16	

Pastaba. Jeigu kandidatas parašė mažiau nei 400 žodžių ir padarė gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidų, už kiekvienus 30 trūkstančių žodžių atimama po 1 tašką iš kalbos normų laikymosi įvertinimo.

Trūkstančių žodžių skaičius	Atimami taškai	Trūkstančių žodžių skaičius	Atimami taškai
11–40	1	191–220	7
41–70	2	221–250	8
71–100	3	251–280	9
101–130	4	281–310	10
131–160	5	311–340	11
161–190	6	341–370	12